

# **Przedmiotowy System Oceniania**

## **Historia i społeczeństwo**

### **I. Przedmiotem oceny z historii jest:**

1. Wiedza merytoryczna i gotowość do jej reprodukcji.
2. Rozumienie i umiejętność interpretacji faktów.
3. Praca ze źródłem historycznym, umiejętność pracy z materiałem kartograficznym (mapy, atlas historyczny), ikonograficznym, statystycznym, itp.
4. Formułowanie wypowiedzi ustnej.
5. Przygotowanie pracy pisemnej
6. Przygotowanie do lekcji
7. Aktywność ucznia na lekcjach

### **II. Obszary oceniania:**

1. Wiadomości objęte programem, ewentualnie wykraczające poza program.
2. Umiejętności:
  - lokalizacja czasowo-przestrzenna omawianych wydarzeń (znajomość mapy)
  - uogólnianie, wartościowanie, porównywanie, wykrywanie analogii historycznych
  - analiza tekstu źródłowego
  - umiejętność dyskusowania
  - stosowanie terminologii historycznej i jej rozumienie
  - wykazywanie związków przyczynowo - skutkowych, przestrzennych, pomiędzy historią powszechną, ojczyzną, regionalną
  - wykazywanie związków pomiędzy poszczególnymi dziedzinami życia politycznego, gospodarczego, kulturowo-społecznego
  - łączenie faktów i zjawisk historycznych historii Polski z historią powszechną
  - analiza i ocena zjawisk i faktów historycznych
  - porównywanie różnych koncepcji politycznych, religijnych i gospodarczych
  - gromadzenie informacji przy wykorzystaniu nowoczesnej technologii i różnorodnych źródeł

### **III. Sposoby i formy oceniania**

Ocenie podlegają:

1. Sprawdziany

2. Kartkówki
3. Odpowiedzi ustne
4. Prace domowe
5. Prace dodatkowe
6. Referaty
7. Praca na lekcji
  - a. Aktywność
  - b. Praca zespołowa
  - c. Praca indywidualna

#### **Ad. 1 Sprawdziany – prace klasowe**

1. Sprawdzian obejmuje wyznaczony przez nauczyciela zakres materiału
2. Sprawdzian może mieć formę testu dydaktycznego (pytania zamknięte i otwarte) bądź dłuższej wypowiedzi pisemnej
3. Podczas pisania sprawdzianu uczeń nie może posługiwać się długopisem ścieralnym. Nie używa także korektora.
4. Niesamodzielna praca podczas sprawdzianu – ściąganie jest równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej
5. Oceny ze sprawdzianu wpisywane są do dziennika czerwonym kolorem
6. Ustalenie dodatkowego terminu sprawdzianu w przypadku nieobecności ucznia reguluje Statut Szkoły
7. Sprawdziany przechowywane są przez nauczyciela przedmiotu i udostępniane uczniom oraz ich rodzicom

##### **Ocenie na sprawdzianie podlega:**

1. Stopień opanowania materiału faktograficznego
2. Dostrzeganie związków przyczynowo – skutkowych
3. Umiejętność selekcji wydarzeń historycznych
4. Stopień rozumienia tematu, pytań
5. Znajomość chronologii, pojęć oraz postaci historycznych
6. Umiejętność interpretacji źródła historycznego
7. Umiejętność pracy z mapą

#### **Ad. 2 Kartkówki**

1. Kartkówki nie muszą być zapowiedziane
2. Podczas pisania kartkówki uczeń nie może posługiwać się długopisem ścieralnym. Nie używa także korektora.
3. Jeśli uczeń nie może pisać kartkówki z przyczyn niezależnych od niego (np. z powodu złamanej ręki), może „zaliczać” kartkówkę w formie ustnej.
4. Oceny z kartkówek wpisywane są do dziennika czarnym lub niebieskim kolorem

5. Niesamodzielną pracę podczas kartkówki – ściąganie - jest równoznaczna z otrzymaniem przez ucznia oceny niedostatecznej

### **Ad. 3 Odpowiedź ustna**

1. Odpowiedź ustna dotyczy zakresu materiału z jednej, dwóch lub trzech ostatnich lekcji
2. Ocenie podlega:
  - zrozumienie tematu
  - zawartość merytoryczna sformułowanej odpowiedzi, stosowanie terminologii historycznej
  - sposób prezentacji (samodzielność wypowiedzi, poprawność, płynność). Dodatkowe pytania naprowadzające wpływają na obniżenie oceny
3. Uczeń może samodzielnie zgłosić się do odpowiedzi ustnej lub może zostać wyznaczony przez nauczyciela

### **Ad. 4 Prace domowe**

1. Prace domowe mogą mieć formę wypowiedzi pisemnej, ustnego referatu bądź przygotowania materiałów niezbędnych do następnej lekcji
2. Pisemna praca domowa powinna być zapisana w zeszycie. Brak zeszytu równoznaczny jest z brakiem pracy domowej
3. Praca domowa lub jej brak może być odnotowana w dzienniku oceną. Uzależnione jest to od rodzaju pracy, obszerności zadania i konieczności włożenia w nią pracy oraz poświęcenia czasu.

### **Ad. 5 Prace dodatkowe**

1. Prace dodatkowe mają formę wypowiedzi pisemnej lub plakatu
2. Prace pisemne muszą być pisane własnoręcznie, nie jest dopuszczony druk komputerowy
3. Prace dodatkowe nie są obowiązkowe

### **Ad. 6 Referaty**

1. Referaty są dobrowolną pracą podjętą przez ucznia
2. Referaty mogą mieć formę wypowiedzi pisemnej lub prezentacji multimedialnej. W przypadku wypowiedzi pisemnej nie jest dopuszczony druk komputerowy

### **Ad. 7 Praca na lekcji**

#### **a. Aktywność**

1. Przez aktywność rozumiane jest: aktywne uczestnictwo podczas lekcji - zgłaszanie się do odpowiedzi, praca na lekcji
2. Aktywność może być odnotowana w dzienniku oceną. Ocena jest wystawiona w zależności od rodzaju i częstotliwości aktywnego uczestnictwa ucznia podczas lekcji

#### **b. Praca zespołowa**

1. Praca w grupach polega na zespołowym wykonaniu zadania wyznaczonego przez nauczyciela
2. Liczbę osób w grupie oraz zasady doboru członków ustala nauczyciel
3. Przy ocenianiu pracy w grupach brana jest pod uwagę samoocena członków grupy oraz poprawność wykonania zadania

#### **c. Praca indywidualna**

1. Praca indywidualna polega na samodzielnym wykonaniu przez ucznia zadania wyznaczonego przez nauczyciela
2. Praca indywidualna może być odnotowana w dzienniku oceną. Uzależnione jest to od rodzaju pracy i zaangażowania ucznia w wykonywane zadanie

### **IV. Poprawa ocen**

Zasady poprawiania ocen reguluje Statut Szkoły. Na początku roku szkolnego nauczyciel przekazuje uczniom informację o zasadach oceniania z historii oraz wyznacza dzień i godzinę poprawy ocen.

### **V. Kryteria wystawiania ocen**

1. Wszystkie oceny, które uzyskuje uczeń w procesie nauczania są jawne
2. Ocena śródroczna i roczna wynika z ocen cząstkowych, ale nie jest średnią arytmetyczną
3. Kryteria oceniania ustala Statut Szkoły
4. Wymagania edukacyjne na ocenę śródroczną są takie same, jak na ocenę roczną, z zastrzeżeniem, że dotyczą treści edukacyjnych, wynikających z rozkładów materiału, i zrealizowanych do dnia wystawienia oceny śródrocznej. Termin wystawiania ocen śródrocznych określany jest w każdym roku szkolnym zarządzeniem dyrektora szkoły
5. Wymagania edukacyjne na poszczególnych poziomach edukacyjnych do programu „Wczoraj i dziś” przedstawione zostały w formie tabeli  
Ocena dostateczna – konieczne spełnienie wymagań na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ocena dobra – konieczne wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, ocena bardzo dobra - konieczne wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą, ocena celująca - konieczne wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, bardzo dobrą i celującą.

### **VI. Kryteria oceny śródrocznej i rocznej**

Podczas wystawiania ocen bierze się pod uwagę przede wszystkim postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz systematyczne przygotowywanie się do zajęć.

**Przy ustalaniu, czy uczeń może ubiegać się o ocenę roczną wyższą niż przewidywana, sprawdza się, czy uczeń pisał wszystkie sprawdziany i prace pisemne - także te, na których był nieobecny.**

# KLASA SZÓSTA

| Temat lekcji                             | Zagadnienia                                                                                                                                                                      | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          |                                                                                                                                                                                  | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                    | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                       |
| Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                |
| 1. Wielkie odkrycia geograficzne         | – średniowieczne wyobrażenia o Ziemi<br>– przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w.<br>– najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy                 | – wskazuje na mapie Indie, Amerykę<br>– podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab)<br>– wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki<br>– podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia | – wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela</i> , <i>kompas</i><br>– podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia<br>– wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie | – podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych<br>– wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz)<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i><br>– wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami | – wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii<br>– podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i><br>– wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód | – tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka<br>– wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich                                                                     |
| 2. Skutki odkryć geograficznych          | – cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania<br>– podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa<br>– zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych | – wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie)<br>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat</i> , <i>Nowy Świat</i><br>– podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą                     | – poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i><br>– wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków<br>– wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki<br>– przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku                                                                                                                          | – poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia</i> , <i>niewolnik</i> , <i>plantacja</i><br>– przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie<br>– tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością                                                                                                                  | – przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i><br>– opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej                                                                                                          | – przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych<br>– wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie |

|                                     |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                        |                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                      | wielkich odkryć geograficznych<br>– wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej                                                                                                                                                                                                               | Ameryki<br>– opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce<br>– wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska                                                | znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro)<br>– wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków |                                                                                                                                                    |
| 3. Renesans – narodziny nowej epoki | – renesans – cechy charakterystyczne epoki<br>– humaniści i ich poglądy<br>– ideał człowieka w dobie renesansu<br>– wynalezienie druku i jego znaczenie | – zaznacza na osi czasu epokę renesansu<br>– wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku<br>– wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie–trzy dziedziny jego zainteresowań | – poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i> ,<br>– podaje czas trwania epoki renesansu<br>– przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i><br>– opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słusność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu | – poprawnie posługuje się terminami: <i>antykwizm</i> , <i>humanizm</i><br>– charakteryzuje epokę renesansu<br>– wyjaśnia nazwę nowej epoki                                                 | – wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu<br>– przedstawia poglądy humanistów                       | – wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy<br>– porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni |
| 4. Kultura renesansu w Europie      | – renesansowa radość życia<br>– architektura renesansu<br>– wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła                                                      | – wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu,<br>– wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia                                                               | – wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i><br>– wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł                                                                                                            | – charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców,<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i> , podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką | – poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka</i> , <i>arkada</i> , <i>kopuła</i> do opisu budowli renesansowych                      | – poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i><br>– podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę                              |

|                                        |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5. Reformacja<br>– czas wielkich zmian | – kryzys Kościoła katolickiego<br>– Marcin Luter i jego poglądy<br>– reformacja i jej następstwa            | – wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i><br>– wymienia wyznania protestanckie                                                                                                                                                                              | – poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja, protestanci</i><br>– określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu<br>– wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji<br>– charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli | – poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor, celibat, zbór</i><br>– wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji<br>– opisuje okoliczności powstania anglikanizmu<br>– przedstawia skutki reformacji | – charakteryzuje poglądy Marcina Lutra<br>– opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i><br>– przedstawia na mapie podział religijny Europy | – charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina<br>– wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej                                        |
| 6. Kontreformacja                      | – postanowienia soboru trydenckiego<br>– działalność jezuitów<br>– wojna trzydziestoletnia i jej następstwa | – poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i><br>– przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie<br>– wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją<br>– oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela) | – poprawnie posługuje się terminami: <i>kontreformacja, seminarium duchowne</i><br>– przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontreformacji<br>– wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów<br>– wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów                    | – przedstawia postanowienia soboru trydenckiego<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i><br>– wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych                     | – charakteryzuje działalność zakonu jezuitów<br>– przedstawia zasady obowiązujące jezuitów                                                                                                         | – przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej<br>– podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia |

## Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej

|                          |                                                                                             |                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                |                                                                                                                  |                                                                                                              |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Demokracja szlachecka | – szlachta i jej zajęcia<br>– prawa i obowiązki szlachty<br>– sejm walny i sejmiki ziemskie | – poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i><br>– przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach | – poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i><br>– wymienia izby sejmu | – przedstawia prawa i obowiązki szlachty,<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i><br>– wskazuje wpływ | – poprawnie posługuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i><br>– przedstawia decyzje podejmowane na | – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej<br>– porównuje parlamentaryzm |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                    |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia zajęcia szlachty</li> <li>– wskazuje na ilustracji postać szlachcica</li> </ul>                                                                                                                                                                      | <p>walnego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego</li> <li>– wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                                      | <p>przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia</li> <li>– przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i></li> </ul> | <p>sejmie walnym</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień</li> <li>– przedstawia skład izb sejmiku walnego</li> </ul>                                                                                           | <p>Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej</li> </ul>                               |
| 2. W folwarku szlacheckim          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– folwark szlachecki</li> <li>– gospodarcza działalność szlachty</li> <li>– spław wiślany</li> <li>– statuty piotrkowskie</li> </ul>                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>folwark</i>, <i>dwór</i></li> <li>– na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego</li> <li>– opisuje zajęcia chłopów i mieszczan</li> </ul>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>spław wiślany</i>, <i>szkuta</i>, <i>spichlerz</i>, <i>pańszczyzna</i></li> <li>– przedstawia gospodarczą działalność szlachty</li> <li>– wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą</li> <li>– wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje</li> <li>– wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich</li> <li>– tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie</li> </ul>                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki</li> <li>– wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom</li> <li>– wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki</li> </ul>                                   |
| 3. W czasach ostatnich Jagiellonów | <ul style="list-style-type: none"> <li>– ostatni Jagiellonowie na tronie Polski</li> <li>– wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521</li> <li>– hołd pruski i jego postanowienia</li> <li>– polityka wschodnia ostatnich Jagiellonów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia</li> <li>– wskazuje na obrazie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty</li> <li>– opisuje zależność Prus Książęcych od Polski</li> <li>– wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty</li> </ul>                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.)</li> <li>– wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie</li> <li>– wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i</li> </ul>                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i></li> <li>– przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki</li> </ul>                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego</li> <li>– charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa</li> </ul> |



|                                    |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                                                                                                                                      | Jana Matejki <i>Hold pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Danii o Inflanty                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                               |
| 4. Odrodzenie na ziemiach polskich | <ul style="list-style-type: none"> <li>– idee renesansowe w Polsce</li> <li>– literatura polskiego renesansu i jej twórcy</li> <li>– renesansowy Wawel Jagiellonów</li> <li>– odkrycie Mikołaja Kopernika</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej</li> <li>– wskazuje Wawel jako przykład budowni renesansowej w Polsce</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie</li> </ul>                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce</li> <li>– wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim</li> <li>– charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>arras, krążganki, mecenat</i></li> <li>– charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego</li> <li>– opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce</li> <li>– uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu</li> <li>– przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna</i></li> <li>– wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce</li> <li>– przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu</li> <li>– przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski</li> <li>– opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie</li> </ul>  |
| 5. Rzeczpospolita Obojga Narodów   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– geneza unii lubelskiej</li> <li>– postanowienia unii lubelskiej</li> <li>– struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej</li> </ul>                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów</li> <li>– wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym wydarzenia</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, unia realna</i></li> <li>– wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów</li> <li>– wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie</li> </ul>                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia postanowienia unii lubelskiej</li> <li>– charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej</li> <li>– analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów</li> <li>– wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości</li> <li>– wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę</li> </ul>                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów</li> </ul>                                                    |
| 6. „Państwo bez stosów”            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym</li> <li>– <i>Akt konfederacji warszawskiej</i></li> <li>– reformacja w Polsce</li> </ul>                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>tolerancja</i></li> <li>– zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej</li> </ul>                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów</li> <li>– wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej</li> <li>– podaje i zaznacza na</li> </ul>                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>innowierca</i></li> <li>– nazywa świątynie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie</i></li> <li>– charakteryzuje strukturę wyznaniową</li> </ul>                                                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań</li> <li>– wyjaśnia związek między narodowością</li> </ul> |

|                                                        |                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                        |                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                          | osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia<br>– wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”                                                                                                                                                                                                                                                        | różnych wyznań<br>– wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce<br>– omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej                                                                                                                                                                              | I Rzeczypospolitej<br>– wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii<br>– tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian                                                                                         | a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej                                                       |
| 7. Pierwsza wolna elekcja                              | – przyczyny elekcyjności tronu polskiego<br>– przebieg pierwszej wolnej elekcji<br>– <i>Artykuły henrykowskie</i> i <i>pacta conventa</i><br>– następstwa wolnych elekcji | – poprawnie posługuje się terminem: <i>elekcja</i><br>– krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji<br>– wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego | – poprawnie posługuje się terminami: <i>wolna elekcja</i> , <i>bezkrólewie</i><br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji<br>– opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex                                                                                                                                                                                                                      | – przedstawia zasady wyboru monarchy<br>– na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji<br>– wyjaśnia skutki wolnych elekcji                                                                                                                                                                                            | – wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie</i> , <i>pacta conventa</i>                                                                                  | – wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich</i> i <i>pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej |
| <b>Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej</b> |                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                |
| 1. Wojny z Rosją                                       | – wojny Stefana Batorego o Inflanty<br>– dymitriada i polska interwencja w Rosji<br>– pokój w Polanowie                                                                   | – wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie<br>– wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i>                     | – opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka<br>– przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego<br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia<br>– opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem<br>– przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem<br>– wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn | – przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka</i> , <i>dymitriada</i> , <i>Kreml</i> , <i>bojar</i><br>– opisuje następstwa dymitriady<br>– wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim) | – opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo<br>– wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca<br>– wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji<br>– podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.) | – ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji<br>– przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie                   |

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. Początek wojen ze Szwecją  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Wazowie na tronie Polski</li> <li>– przyczyny wojen ze Szwecją</li> <li>– wojna o Inflanty</li> <li>– walka o ujście Wisły</li> <li>– skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.</li> <li>– Warszawa stolicą Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji</li> <li>– wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę</li> <li>– wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)</li> </ul>                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie</li> <li>– podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz)</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy</li> </ul>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w.</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>clo</i></li> <li>– opowiada przebieg wojny o Inflanty</li> <li>– wskazuje na mapie Oliwę</li> <li>– podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji</li> <li>– przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów</li> <li>– tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych</li> </ul>                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)</li> </ul>                                                                                               |
| 3. Powstanie Chmielnickiego o | <ul style="list-style-type: none"> <li>– sytuacja Kozaków zaporoskich</li> <li>– powstanie Kozaków na Ukrainie</li> <li>– ugoda w Perejasławiu</li> </ul>                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie</li> <li>– wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji</li> <li>– rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, kim byli Kozacy</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i></li> <li>– wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi</li> <li>– przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków</li> <li>– wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko)</li> <li>– uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie</li> <li>– omawia główne etapy powstania</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską</li> <li>– wskazuje na mapie Perejasław</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia skutki powstania Chmielnickiego</li> <li>– wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.)</li> <li>– ocenia politykę szlachty wobec Kozaków</li> </ul> |
| 4. Potop szwedzki             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją</li> <li>– najazd Szwedów na Polskę w latach 1655–1660</li> <li>– postawa społeczeństwa polskiego wobec</li> </ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i></li> <li>– wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami</li> <li>– wymienia obronę</li> </ul>                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego</li> <li>– uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i></li> <li>– wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę</li> </ul>                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich</li> <li>– wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego</li> </ul>                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia skutki potopu szwedzkiego</li> <li>– wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego</li> </ul>                                                                            |

|                         |                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                          |
|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                         | najeźdźcy<br>– skutki potopu                                                                                                                                                                                  | Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego<br>– wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty<br>– wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem<br>– przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej | – podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.)<br>– charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej                                                                                                                                                                    | – wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce<br>– przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | – wymienia postanowienia pokoju w Oliwie                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                          |
| 5. Wojny z Turcją       | – imperium osmańskie<br>– przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w.<br>– wojna o Mołdawię<br>– najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki<br>– odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego | – poprawnie posługuje się terminami: <i>sultan</i> , <i>husarz</i> , <i>janczar</i><br>– podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń<br>– wskazuje na mapie Wiedeń                                          | – poprawnie posługuje się terminami: <i>islam</i> , <i>wezyr</i><br>– charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy<br>– podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.)<br>– wymienia skutki wojen z Turcją<br>– wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski | – poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz</i> , <i>ekspansja</i><br>– podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.)<br>– wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora, Kamieniec Podolski, Chocim)<br>– wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w. | – omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w.<br>– przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię<br>– wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.) | – opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu<br>– przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w. |
| 6. Kryzys Rzeczypospoli | – skutki wojen prowadzonych przez                                                                                                                                                                             | – charakteryzuje XVII                                                                                                                                                                                                    | – wymienia skutki wojen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | – poprawnie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | – charakteryzuje                                                                                                                                                                                                                                                     | – przedstawia przyczyny rokoszu                                                                          |

|                                                 |                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| tej                                             | Rzeczpospolitą w XVII w.<br>– sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.                                         | stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą<br>– wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.                                                                                                         | toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne                                                                                                                                                                                                      | posługuje się terminem: <i>liberum veto</i><br>– wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy)<br>– wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw                                         | funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii<br>– wskazuje objawy kryzysu państwa<br>– podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego        | Lubomirskiego<br>– wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczynali odgrywać magnaci<br>– wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu |
| 7. Barok i sarmatyzm                            | – barok – epoka kontrastów<br>– cechy charakterystyczne stylu barokowego<br>– architektura i sztuka barokowa<br>– Sarmaci i ich obyczaje | – opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w.<br>– wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu<br>– wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie) | – poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i><br>– zaznacza na osi czasu epokę baroku<br>– wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej<br>– z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym<br>– wyjaśnia, czym były kalwarie | – charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku<br>– charakteryzuje ideologię sarmatyzmu<br>– wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i><br>– wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka”<br>– opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji | – poprawnie posługuje się terminami: <i>putto</i> , <i>ornament</i><br>– wyjaśnia genezę epoki baroku<br>– wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki<br>– wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa | – wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym<br>– charakteryzuje barok jako epokę kontrastów                                                                                        |
| <b>Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki</b> |                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                         |
| 1. Monarchia absolutna we Francji               | – Edykt nantejski i jego skutki<br>– umacnianie władzy monarchy we Francji<br>– rządy absolutne Ludwika XIV                              | – krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej<br>– przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego<br>– wskazuje na mapie Francję                                                                                                                       | – poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i><br>– wymienia uprawnienia monarchy absolutnego<br>– wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce<br>– wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.)<br>– opisuje życie w Wersalu w czasach                           | – poprawnie posługuje się terminami: <i>manufaktura</i> , <i>clo</i> , <i>import</i> , <i>eksport</i><br>– wyjaśnia, dlaczego                                                                                                                                  | – poprawnie posługuje się terminem: <i>hugenoci</i><br>– opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji                                                                                                                                           | – przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy<br>– wskazuje                                                                                                                   |

|                                     |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | – Francja potęgą militarną i gospodarczą                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                       | Ludwika XIV                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Francja była europejską potęgą<br>– przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji                                             | (przywołuje Edykt nantejski)<br>– omawia politykę gospodarczą ministra Colberta<br>– opowiada o twórczości Moliera                                                                                                                                                               | pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV                                                                                                                        |
| 2. Monarchia parlamentarna w Anglii | – absolutyzm angielski<br>– konflikt Karola I z parlamentem<br>– dyktatura Olivera Cromwella<br>– ukształtowanie się monarchii parlamentarnej                                             | – wskazuje na mapie Anglię i Londyn<br>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>parlament</i><br>– wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej                                                      | – poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i><br>– wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej<br>– wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego<br>– przedstawia zakres władzy dyktatora                          | – wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem<br>– przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego<br>– charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej | – poprawnie posługuje się terminami: <i>purytanie</i> , <i>nowa szlachta</i> , <i>rojaliści</i><br>– przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania<br>– wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii                                  | – wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii<br>– porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej                         |
| 3. Oświecenie w Europie             | – ideologia oświecenia<br>– wybitni myśliciele doby oświecenia<br>– trójpodział władzy według Monteskiusza<br>– najważniejsze dokonania naukowe oświecenia<br>– architektura oświeceniowa | – poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i><br>– zaznacza na osi czasu epokę oświecenia<br>– podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa) | – poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i><br>– wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie<br>– charakteryzuje styl klasycystyczny<br>– z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym<br>– wymienia najważniejsze dokonania | – charakteryzuje ideologię oświecenia<br>– przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy   | – przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i><br>– omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau<br>– wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia | – wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi<br>– przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> |

|                              |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                           |
|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              |                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>naukowe i techniczne epoki oświecenia</p> <p>– tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                           |
| 4. Nowe potęgi europejskie   | <p>– absolutyzm oświecony</p> <p>– narodziny potęgi Prus</p> <p>– monarchia austriackich Habsburgów</p> <p>– Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w.</p>                                     | <p>– wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w.</p> <p>– wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus</p> <p>– wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia</p>                                       | <p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświecony</i></p> <p>– podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego</p> <p>– wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego</p> <p>– wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji</p>                                                                                                                                                                                         | <p>– wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu”</p> <p>– wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej</p>                                                                   | <p>– charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach</p> <p>– wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw</p> <p>– opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku</p>                                                                                                                                  | <p>– porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego</p> <p>– podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)</p> |
| 5. Stany Zjednoczone Ameryki | <p>– kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej</p> <p>– konflikt kolonistów z rządem brytyjskim</p> <p>– wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p> <p>– ustrój polityczny USA</p> | <p>– wskazuje na mapie Stany Zjednoczone</p> <p>– określa czas powstania Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA</p> <p>– przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA</p> | <p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i></p> <p>– wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej</p> <p>– wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów</p> <p>– podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim</p> <p>– porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice</p> | <p>– przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim</p> <p>– opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty</p> <p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i></p> <p>– podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.)</p> <p>– charakteryzuje znaczenie Deklaracji</p> | <p>– przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA</p> <p>– wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown</p> <p>– omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA</p> <p>– opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA</p> <p>– wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA</p> | <p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i></p> <p>– charakteryzuje ustrój polityczny USA</p>                                             |

|                                            |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                   |
|--------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                              | niepodległości<br>– przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                   |
| <b>Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej</b> |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                   |
| 1. Rzeczpospolitą pod rządami Wettinów     | – unia personalna z Saksonią<br>– początek ingerencji Rosji w sprawy Polski<br>– podwójna elekcja w 1733 r.<br>– rządy Augusta III<br>– projekty reform Rzeczypospolitej | – wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w.<br>– opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie                                                                                              | – poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i><br>– wskazuje na mapie Saksonię<br>– wymienia przyczyny anarchii w Polsce<br>– przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform            | – poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i><br>– wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedź, pij i popuszczaj pasa</i><br>– przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego<br>– charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w. | – przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego<br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.)<br>– wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski<br>– opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III | – charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego<br>– wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej |
| 2. Pierwszy rozbiór Polski                 | – Stanisław August Poniatowski królem Polski<br>– pierwsze reformy nowego władcy<br>– konfederacja barska<br>– I rozbiór Polski                                          | – poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i><br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.)<br>– wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie<br>– przywołuje postać Stanisława Augusta | – charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego<br>– wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru<br>– przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski<br>– ocenia postawę Tadeusza Rejtana<br>– poprawnie posługuje się terminami: | – opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski<br>– wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w.<br>– wskazuje następstwa konfederacji barskiej<br>– porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na                                                             | – poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i><br>– podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.)<br>– przedstawia cel walki konfederatów barskich<br>– opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego               | – przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej                                                          |



|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                    | Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <i>ambasador, emigracja</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | podstawie analizy obrazu Jana Matejki<br><i>Rejtan – Upadek Polski</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                          |
| 3. Kultura polskiego oświecenia     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– literatura okresu oświecenia</li> <li>– Teatr Narodowego i jego zadania</li> <li>– mecenat Stanisława Augusta</li> <li>– architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce</li> <li>– reforma szkolnictwa w Polsce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki</li> <li>– podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i></li> <li>– podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych</li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i></li> <li>– przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej</li> <li>– wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.</li> </ul>                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną</li> <li>– podaje przykłady budowli klasycystycznych</li> <li>– charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego</li> <li>– przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor”</li> <li>– omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform</li> <li>– przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia</li> <li>– wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli)</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego</li> <li>– podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie</li> </ul> |
| 4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja | <ul style="list-style-type: none"> <li>– reformy Sejmu Wielkiego</li> <li>– Konstytucja 3 Maja</li> <li>– wojna polsko-rosyjska w 1792 r.</li> <li>– drugi rozbiór Polski</li> </ul>                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i></li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.)</li> <li>– wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski</li> <li>– na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i> wskazuje współtwórców</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.)</li> <li>– wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego</li> <li>– wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji)</li> <li>– wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego</li> <li>– opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze</li> <li>– podaje cel obrad Sejmu Wielkiego</li> <li>– przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.)</li> <li>– wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego</li> <li>– charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja</li> <li>– przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari</li> <li>– opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.),</li> <li>– przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie</li> </ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki</li> </ul>                                                                     |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             |                                                                                                                                                                                                                          | konstytucji: Stanisława Augusta<br>Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | i Zieleńce                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                               |
| 5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski        | – wybuch powstania kościuszkowskiego<br>– Uniwersał połaniecki<br>– przebieg powstania<br>– trzeci rozbiór Polski                                                                                                        | – poprawnie posługuje się terminami: <i>naczelnik, kosynierzy, zaborcy</i><br>– wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania<br>– wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski                                                    | – charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i><br>– podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.)<br>– wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego<br>– wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru | – charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa<br>– opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie<br>– wskazuje na mapie Racławice i Połaniec<br>– wyjaśnia, dlaczego Kościuszek zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki<br>– wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego | – poprawnie posługuje się terminem: <i>uniwersał</i><br>– przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego<br>– opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej<br>– wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania | – wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.                                                                         |
| <b>Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński</b> |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                               |
| 1. Rewolucja francuska                                      | – sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej<br>– stany społeczne we Francji<br>– wybuch rewolucji francuskiej<br>– uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela<br>– Francja monarchią konstytucyjną | – wskazuje na mapie Francję i Paryż<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i><br>– podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską<br>– wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca | – poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i><br>– wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji<br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.)<br>– charakteryzuje postać Ludwika XVI                                                                                                             | – przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej<br>– opisuje położenie stanów społecznych we Francji<br>– wyjaśnia zadania Konstytuanty<br>– przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela<br>– poprawnie                                                         | – przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji<br>– opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny<br>– podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.)<br>– charakteryzuje                                                                                 | – przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego<br>– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela |

|                                |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                |                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                         | ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                     |
| 2. Republika Francuska         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Francja republiką</li> <li>– terror jakobinów</li> <li>– upadek rządów jakobinów</li> </ul>                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>gilotyna, terror</i></li> <li>– przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI</li> </ul>                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>republika</i></li> <li>– charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre’a</li> <li>– wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja</li> </ul>                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>jakobini, dyktatoriat</i></li> <li>– opisuje rządy jakobinów</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem</li> <li>– przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy</li> <li>– charakteryzuje rządy dyktatoriatu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>radikalizm</i></li> <li>– wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre’a sens powiedzenia: <i>Rewolucja pożera własne dzieci</i></li> <li>– przedstawia skutki rządów jakobinów</li> <li>– wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji</li> <li>– ocenia terror jako narzędzie walki politycznej</li> </ul> |
| 3. Epoka Napoleona Bonapartego | <ul style="list-style-type: none"> <li>– obalenie rządów dyktatoriatu</li> <li>– Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów</li> <li>– Kodeks Napoleona</li> <li>– Napoleon u szczytu potęgi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę</li> <li>– określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską</li> <li>– przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja</li> <li>– podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>zamach stanu</i></li> <li>– przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona</li> <li>– wskazuje na mapie tereny zależne od Francji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoriatu</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i></li> <li>– wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej</li> </ul>                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoriatu</li> <li>– przedstawia etapy kariery Napoleona</li> <li>– podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.)</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza</li> </ul>                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego</li> </ul>                                                    |

|                                |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                         |
|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
|                                |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | przeciw Anglii<br>– charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.)<br>– wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona                                                                                                                                               | Francuzów<br>– podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia                                                                                                              |                                                                                         |
| 4. Upadek Napoleona            | – wyprawa na Rosję<br>– odwrót Wielkiej Armii<br>– bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza                                                                                       | – poprawnie posługuje się terminem: <i>Wielka Armia</i><br>– wskazuje na mapie Rosję i Moskwę<br>– opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję                        | – przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję<br>– opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia<br>– wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów”<br>– wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk                 | – poprawnie posługuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i><br>– przedstawia strategię obronną Rosji<br>– opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję<br>– podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.)<br>– przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem | – omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona<br>– podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.)<br>– wskazuje na mapie Borodino<br>– omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii                   | – przedstawia przyczyny klęski Napoleona                                                |
| 5. Legiony Polskie we Włoszech | – Polacy po utracie niepodległości<br>– utworzenie Legionów Polskich we Włoszech<br>– organizacja i zasady życia legionowego<br>– udział legionistów w wojnach napoleońskich | – wymienia państwa zaborcze<br>– wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki<br>– podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech | – poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony, emigracja</i><br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.)<br>– wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo<br>– przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem | – wyjaśnia, dlaczego Polacy wierzili nadzieję na niepodległość z Napoleonem<br>– opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich<br>– przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo                                                                                             | – opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości<br>– charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich<br>– wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji | – wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych |

|                         |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                              |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6. Księstwo Warszawskie | <ul style="list-style-type: none"> <li>– utworzenie Księstwa Warszawskiego</li> <li>– konstytucja Księstwa Warszawskiego</li> <li>– Polacy pod rozkazami Napoleona</li> <li>– upadek Księstwa Warszawskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie</li> <li>– podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego,</li> <li>– wskazuje na mapie Tylkę</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego</li> <li>– przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego</li> <li>– wskazuje na mapie Raszyn</li> <li>– wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego</li> <li>– wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej</li> <li>– wskazuje na mapie Somosierrę</li> <li>– opowiada o szarży polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków</li> <li>– podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)</li> </ul> |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|